

Fúke Péter – Preiner Éva

A CSENGERI ORSZÁGOS BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZET ÉPÍTÉSZETI SAJÁTOSSÁGAI

Bevezető

Az épületegyüttes a 0149/41 helyrajzi számú (a továbbiakban: hrsz.-ú) üres telekre épült, melyet a korábban megvásárolt 0149/41, 0149/53 és a 0149/52 hrsz.-ú telkek összevonásával alakítottak ki. A közeli ingatlanok egyikén egy hűtő-tároló funkciójú csarnoképület áll, melytől eltekintve a környezet beépítetlen volt, ezáltal a településképbe történő illeszkedést vagy építészeti megjelenést befolyásoló tényezővel nem kellett számolnunk.

Az intézet a 0149/40 hrsz.-ú önkormányzati útról közelíthető meg, a város Ady Endre útja és a 49. számú főút közötti külterületen.

Az épületegyüttest a telek – biztonsági kerítésrendszer által határolt – területének geometriai közepébe terveztük. Az intézet központi épületét három csillag alakú, egyenként 4 szintes fogvatartotti épület alkotja, melyek egy földszintből, három emeleti szintből és egy tetőterasz részből állnak.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) részletes „Tervezési programot” bocsátott a rendelkezésünkre, ami nemzetközi példák és a közelmúltban épült, új intézetek megtekintése során összegyűjtött tapasztalatok alapján készült. A tervezés során környezetvédelmi szempontokat is figyelembe vettünk, így az intézetben megvalósul a „papírmentes iroda” koncepciója, vagyis a kommunikáció és a dokumentumok készítése online felületeken történik.

Az épület jellemzői

A főépület funkcionális alapegységét a zárkák alkotják, melyek egy vagy két fő elhelyezésére alkalmasak. A kerekesszékek közlekedő, mozgásukban korlátozott, vagy más fogyatékkal élő (például látássérült) fogvatartottak számára speciális felszereltségű zárkák is kialakításra kerültek.

A zárkák és az épületek határoló falai többségében monolit vasbeton szerkezetűek, valamint speciális kialakítású tolóajtók kerültek beépítésre. A padló- és a falburkolatok fuga nélküli, monolit kialakítású, öntött burkolatok, melyek felülete mosható festéssel lett ellátva. A vasbeton falakra nem készült vakolat; ezekben került kiépítésre az erős- és gyengeáramú, valamint az egyéb rendszerek hálózata, melyek a teljes intézetet vezérlik, működtetik.

A fogvatartotti épületre egységes, egyedi biztonsági ablakok készültek, melyek a fogvatartottak számára hozzá nem férhető módon lettek beépítve, a belső oldalukon fix üvegezéssel és perforált acéllemez szellőzősávval ellátva. Egy belső acélkeretbe lett beszerelve a 20 mm átmérőjű, 15 cm tengelytávolságú acélráccsal, a külső oldalán fix és felbillenő szárnyal rendelkező műanyag ablak, speciális, belülről kezelhető ablaknyitóval, és háromrétegű, hőszigetelő üvegezéssel. Az ablakok egy európai bőrtönlátogatás során szerzett tapasztalat alapján lettek egyedileg tervezve és gyártva.

A zárkák

A zárkák magas szintű elektronikus biztonsági és kapcsolattartási berendezésekkel készültek. Minden zárka belső falán, a zárkaajtó mellett található egy KIOSZK terminál. Ennek használatával a fogvatartottak tájékozódhatnak például saját személyes ügyeik folyamatáról, kötelező feladataikról, napirendjükről, orvosi vizsgálataik időpontjáról.

Engedélyezést követően a fogvatartott – a zárkáját elhagyva – a folyosókon elhelyezett okoseszközök alkalmazásával (például arcfelismerő rendszerek), a legmagasabb szintű biztonsági ellenőrzés mellett (például szektorrácsok, kamerarendszerek), felügyelői kíséret nélkül, önállóan is mozoghat.

A zárkán belül minimális a mozdítható vagy bontható szerkezet, berendezés, gépészeti és villamos szerelvény. A zárkafelszerelési tárgyak (ágy, szekrény, asztal, ülőke) masszív – a fogvatartottak számára hozzá nem férhető – kötések, rögzítések, csavarozások alkalmazásával falra rögzítettek. Az asztalok fölött – a mobiltelefonok töltésére – elektromos hálózat került kiépítésre, emellett a zárkák vandálbiztos dobozban elhelyezett TV-készülékekkel vannak felszerelve.

A vizesblokkok a zárkákon belül, külön helyiségként lettek kialakítva, melyek – a biztonsági szempontokat figyelembe véve – speciális felszereltséggel rendelkeznek. Ezekbe vandálbiztos wc és mosdókagyló, speciális zuhanyfej, valamint behúzó zsinórral ellátott, kilincs nélküli ajtó került beépítésre.

A belső világítás több funkcióval rendelkezik (például nappali és éjszakai világítás, mozgásérzékelő), mely központilag vezérelt. A zárkaajtók – rendhagyó módon – a fal

mellett mozgatható tolóajtók formájában lettek kialakítva. Ezek kézi, valamint motoros vezérlésűek, és három nyílással vannak ellátva: szemmagasságban a betekintő, középen az ételbeadó, alul pedig a lábbilincselő nyílás található. A nyílások nyitása és zárása elektromosan vezérelt.

Az intézetben biztonsági zárkákat is kialakítottak, ahol a (külső) tolóajtó mellett egy belső, plexiburkolattal ellátott, rácsos szerkezetű ajtó is felszerelésre került, melyen bilincselő nyílások találhatók.

Az ön- és közveszélyes fogvatartottak számára kialakított helyiség fala speciális – PVC-alapanyagú – ütécscillapító burkolattal készült.

A felügyelő a zárkaajton és a vizesblokk – részlegfolyosó felőli – falán kialakított betekintő nyíláson keresztül ellenőrizheti a zárka és a vizesblokk területét.

A zárkaajtók betekintő nyílásai úgynevezett „detektívüveg” felhasználásával készültek, melyet a személyi állomány tagja vezérel. A „detektívüveg” okosfóliával van ellátva, ami alaphelyzetben sötétszürke, ezzel gátolva a be- és kilátást, azonban gombnyomásra áttetszővé válik, így lehetővé teszi a betekintést a személyi állomány számára.

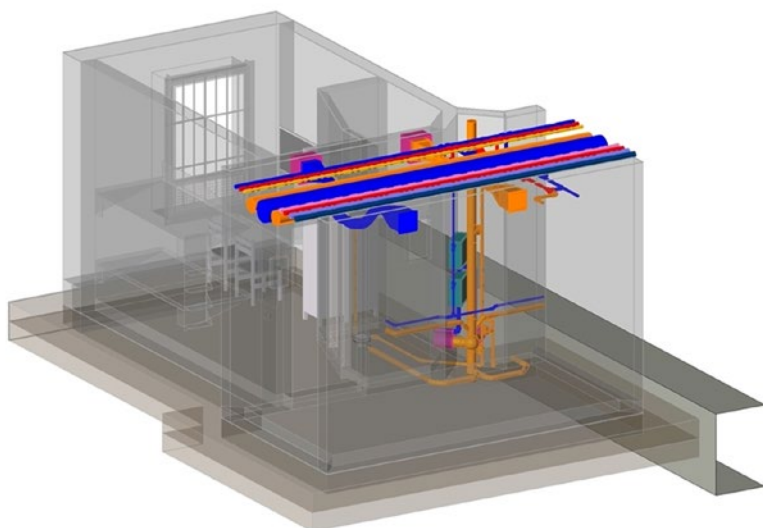
A tűzjelzést speciális, pontszerű, automatikus érzékelők biztosítják, melyek a „téves jelzések” kiszűrésére lettek optimalizálva, tekintettel arra, hogy a kijelölt zárkákban a dohányzás engedélyezett.

A „mintazárka”

A projekt érdekessége, hogy a kivitelezés során a helyszínen – minden épületrésztől függetlenül – megépült egy „mintazárka”, a hozzá tartozó folyosószakasszal.

Itt történt a zárkák mindenre kiterjedő tesztelése, illetve az eszközök finomhangolása – a vasbeton szerkezet építésétől, a felületek és burkolatok minőségének meghatározásán, a vandálbiztos szaniterek beépítésén, illetve a tolóajtók vezérlésének tesztelésén át, a falra függesztett zárkafelszerelési tárgyak rögzítésének megvalósításán keresztül – egészen az apró részletekig.

A folyosószakasz álmennyezet fölötti részén lett véglegesítve a gépészeti elszívó-, befűvőrendszerek és az elektromos kábeltálcák (erősáramú, gyengeáramú vezetékek) egymást keresztező pozicionálása is.

1. kép: Látványterv¹

Építészeti tömegek

A három egymás mellett elhelyezkedő, négyszintes, csillag alakzatú fogvatartotti épületet és az őket körülvevő földszintes – az ellátást biztosító – kiegészítő épületet nevezzük főépületnek. A fogvatartotti épületek között az átjárás biztosított.

2. kép: Látványterv²

1 Forrás: Design Plan Zrt., Körös Consult Zrt.

2 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

A „csillagok” nyolcszög alakú központi terei minden szinten részben közlekedő, részben közösségi funkciót töltenek be.

Az intézet területén belül két munkacsarnok került kialakításra, ahol a fogvatartottak munkáltatása zajlik, segítve, támogatva ezzel a társadalomba történő visszailleszkedést.

A parancsnoki épület a bástyafalon kívül helyezkedik el, innen történik az intézet központi irányítása.

A belső tér

A fogvatartotti épületekben, a részlegfolyosók találkozásánál (a „csillag” közepén) központi terek kerültek kialakításra, ahol őrhelyek lettek felállítva, így a központi helyről a közösségi tér és a fogvatartotti részlegek is beláthatók.

A központi tér az első és a második emelet esetében összenyitásra került. A két szintet csak egy rácsszerkezet választja el egymástól, a közlekedés lépcsőn történik közöttük.

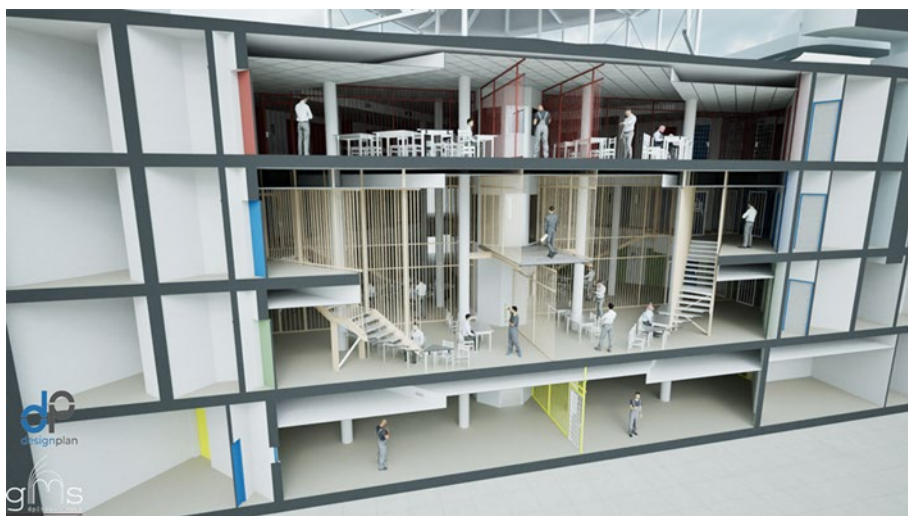
3. kép: Látványterv³

3 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

4. kép: Látványterv⁴

A fogvatartotti épület belső, jellemzően szürke színvilágát oldottabbá, humánusabbá teszi, hogy a fémszerkezetek egy része (például tolóajtók, zárkafelszerelési tárgyak) szintenként eltérő színűre lett festve – a földszint sárga, az első emelet zöld, a második emelet kék, a harmadik emelet piros színű.

5. kép: Látványterv⁵

4 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

5 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

Az ellátást biztosító, kiegészítő épületben többek között az alábbi helyiségek kerültek kialakításra: konyhaüzem (különböző hűtőkamarákkal, raktár- és előkészítő helyiségekkel), karbantartó műhely, konferenciaterem, speciális technikával rendelkező távtárgyalásra alkalmas helyiség, befogadó részleg, felszerelési raktár, biztonsági beszélőfülke, illetve csoportos és családi látogatóhelyiség, kápolna. A fogvatartotti épületek tetején ráccsal körbezárt, fedett sétaudvar került kialakításra, mely a központi lépcsőházból közelíthető meg.

Biztonsági elemek

A komplexum területére a személybejárat vagy a gépjárműbejárat kapun keresztül jutunk be. A személybejárat kapunál a beléptetés során egy röntgenalapú testszkennerek és két csomagvizsgáló segíti az állomány munkáját. A gépjárműbejárat kapu előtt 3 darab süllyedő oszlop került beépítésre, melyek a biztonsági rendszer részei (műszaki akadály), az őrhelyről vezérelhetők, és mozgásuk szinkronban van a kapu nyitásával, zárásával. A gépjárműbejáratnál – az alvázskenner mellett – egy szívverés-érzékelő található, mely a gépjárművek átvizsgálását segíti.

A fogvatartotti épületek és a földszintes, kiegészítő épületrész által körbezárt belső udvarok szabadlevegőn tartzkodásra kijelölt területként („sétaudvar”) és sportudvarként funkcionálnak.

Az épületegyüttestől különálló épületben kapott helyet a kutyatelep – a kutyavezetők számára kialakított helyiségekkel –, mely 18 szolgálati kutya ellátására alkalmas.

A rendszeresített biztonsági létesítmények külső védelmi vonala a következő elemekből tevődik össze:

- 4 méter magas, előregyártott vasbeton elemekből álló bástyafal, tetején pengeéles dróthengerrel,
- a bástyafal belső oldalától 3 méterre elhelyezkedő, 4 méter magas, pengeéles síkhálóval felszerelt biztonsági kerítés, melynek külső oldalán elektromos huzalok vannak, tetejére lecsuklókar és pengeéles dróthenger került telepítésre,
- a bástyafal és a biztonsági kerítés között kialakított, érzékelőkkel ellátott nyomsáv.

A biztonsági rendszer részét képezik a bástyafal vonalában kialakított őrhelyek, melyek az intézet teljes területének megfigyelésére szolgáló, kiemelt megfigyelőpontok.

Az intézet védelmét és a személyi állomány munkáját speciális drónok is segítik.

A tervezésben részt vevő fő szakágak:

- építészet: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.,
- statika: Tspc Engineering Kft.,
- gépészet: Körös Consult Zrt.,
- villamos szakág: Zone-Plan Zrt.

6. kép: Látványterv⁶

7. kép: Látványterv⁷

⁶ Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

⁷ Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

8. kép: Látványterv⁸

8 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.